

Justiitsministeerium
info@just.ee

11.11.2019. a nr. 6.1-4/19/6259

Seisukoht ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanekute osas

Lugupeetud Kai Härmand

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus tänab võimaluse eest rääkida kaasa ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanekute osas. Olles tutvunud töörühma poolt ettevalmistatud muudatustega, soovime märkida järgmist.

Toetame seisukohta, et praegu äriseadustikus kehtivad osaühingu osa võõrandamise vorminõuded vajavad kaasajastamist ja toetame seetõttu antud küsimuse osas äriseadustiku eelnõus kavandatavaid muudatusi ja ettepanekuid. Kogu ühinguõiguse paketi menetlus on ajamahukas, samas on Eesti majanduse jaoks oluliste investeeringute ning ettevõtluse arengu seiskohast vajalik osaühingu võõrandamise menetluse lihtsustamine esimesel võimalusel. Seda just seetõttu, et vältida edukate iduettevõtete Eestist välja liikumist ning oluliste investeeringute takistamist, kuna meie naaberriikides on protsessid lihtsustatud. Oluline on tagada Eestis tegutsevatele ettevõtjatele võrdsed konkurentsitingimused. **Seepärast toetame osaühingu osa võõrandamist käsitlevate muudatuste lahti sidumist ülejäänud paketist ning leiame, et antud muudatused tuleks vastu võtta esimesel võimalusel, et asuda neid rakendama alatest 2020. aasta algusest.**

Toetame kavandatava äriregistri seaduse eelnõu § 52 lõikes 3 ja § 44 lõikes 4 ette nähtud majandusaasta aruande elektroonilises vormis esitamise nõuet. See on oluline meede, kuidas tugevdada muuhulgas mitte-residentide (sealhulgas e-residentide) digitaalset jalajälge ning muuta nad paremini identifitseerituks.

Soovime esitada täiendavad ettepanekud seonduvalt e-residentsusega, eeskätt Vabariigi Valitsuse 8.08.2019 istungil heaks kiidetud e-residentsus 2.0 tegevuskava (edaspidi: tegevuskava) vaates. Tegevuskavas on Justiitsministeeriumi vastutusallas toodud välja alljärgnevad tegevused, millega palume edasise eelnõu ettevalmistamise protsessis arvestada:

- 1. analüüsida isikutele rakenduvaid (sunn)meetmeid ja tagajärgi, mis puudutavad äriregistrisse esitatavate andmete ja aruannete mitte esitamist.** Näiteks kas on võimalik ette näha piiranguid (milliseid?) isiku suhtes, kes on juhatuse liige äriühingus, mis ei ole aasta jooksul esitanud majandusaasta aruannet? Samuti, kas ja mida teha selliste ühingutega, kui üks ja sama isik on ca 20 äriühingu juhatuses, mis on võlgnevuses ega täida kohustusi (viidates ilmselgelt variisikute tegevusele)? Kas ja mida teha selliste ühingutega, mille juhatuses on pidevalt vahetatud lühikeste perioodide jooksul liikmeid (viidates ilmselgelt variisikute tegevusele)?
- 2. analüüsida võimalusi selleks, et e-residentide eel- ja järelkontrollis oleks loodud tõhus automatiseeritud infovahetus erinevate asjassepuutuvate osapoolte vahel ning tagatud tõsikindel ning valideeritud andmestik äriregistri vaates.** *Esmaseks* probleemiks on siinpuhul asjaolu, et informatsioon erinevate osapoolte (Politsei- ja Piirivalveamet, Maksu- ja Tolliamet, äriregister, pangad) vahel ei liigu piisavalt kiiresti,

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

kui üldse. Samas, informatsiooni jagamisel võidakse kõik osapooled oma menetluste läbiviimisel ja isikute suhtes erinevate otsuste tegemisel, mil kasutada oleks laiaulatuslikum informatsioon isikute käitumise ja tegevuse kohta. Küsimused, mis on huvipakkuvad erinevate asutuste vaates, mille vastamisel oleks võimalik otsuseid teha oluliselt informeeritumalt ning mille suhtes on vajalik täiendav analüüs, sh võimalikud seaduste muudatused, on järgnevad: kas ühingu toimub üldse reaalselt äritegevust (kas Maksu- ja Tolliamet või äriregister teostab selles osas üldse järelkontrolli)? Kas ja mida teha ühinguga, millel puudub reaalne tegevus? Kas makse makstakse? Kas majandusaasta aruanne on esitatud? – Puuduvad sunnimeetmed, et kohustada aruande esitamist. Kas deklareeritud käive on proportsioonis pangakontot läbinud rahavoogudega? Näiteks võiksid pangad esitada Maksu- ja Tolliametile (äriregistrile ja Politsei- ja Piirivalveametile (RAB)) automatiseeritud kujul mitte-residentide kohta käivat infot (kontojääk ning käive). Maksu- ja Tolliamet esitaks automatiseeritud infot pankadele. See võimaldaks asutustel oma vastutusvaldkonnas välja selgitada anomaaliaid, nt kui ühing ei ole esitanud TSD-vormi, kuid samal ajal on siiski temal käive. Nt info äriregistrilt selle kohta, kui ühingu juhatuses on pidevalt vahetatud lühikeste perioodide jooksul liikmeid. **Teiseks**, võtmeküsimus siinpuhul (aga ka alltoodu juures) on see, et milline on/peaks olema äriregistri roll e-residente (aga ka laiemas vaates) puudutavates menetlustes ja infovahetuses. St kas äriregister võiks reaalselt andmestikku valideerida ning omada reaalselt võimu (sh sunnimeetmete rakendamiseks)?

Eesti finantssüsteemi läbipaistvamaks muutmise tagaks õiguskaitsesüsteemidele täiendava andmestiku e-residentide eel- ja järelkontrollis, teisalt panustaks finantssüsteemi kuritarvitamise ning rahapesu- ja terrorismi vastase võitluse ennetamisse ja tõkestamisse. E-residentsus peaks tugevdama Eesti ettevõtluskeskkonna usaldusväärsust ja sellega seonduvat rahvusvahelist mainet ning rõhutama asjaolu, et Eesti ei ole maksuparadiis ega tolereeri rahapesu ja muud kriminaalset tegevust. Lahenduseks on e-residentide digitaalse jalajälje tugevdamine ja tugevam tagasisidesilmus erinevate osapoolte (pangad, Maksu- ja Tolliamet, Politsei- ja Piirivalveamet/Rahapesu Andmebüroo, äriregister) vahel, mille eelduseks on mh ülal loetletud tegevuste elluviimine.

Kuna käimas on e-residentsuse üleriigiline riskide kaardistamise ja hindamise protsess, on ekspert-tasandil kokkulepitud planeeritavad maandamistegevused, mis mh võivad vajada muudatusi äriregistri ja ettevõtjaportaali puudutavas seadusandluses ja praktikas ning mõistlik oleks ka alltoodud loetelus olevad probleemkohad ja lahendused läbi analüüsida ühinguõiguse revisjoni käigus, seda enam, et need on otseselt seotud e-residentsus 2.0 põhimõtete ja tegevuskavaga.

- Kas ja millised on tegevused äriühingu edasise kasutamise osas e-residenti digi-ID kehtetuks tunnistamisel või sertifikaatide peatamisel, arvestades, et õigusvastane tegevus saab jätkuda ka ilma e-residenti digi-ID-ta (täna puudub äriregistril teadmine, kui e-residenti digi-ID sertifikaadid on peatatud/kehtivus lõpetatud ning selle tulemusena oleks vajalik ka nt ühingu tegevuse fookuseeritud monitoorimine ning/või tegevuse peatamine/takistamine/lõpetamine teatud juhtudel. Seega tuleks mh kokku leppida vastav infovahetus Politsei- ja Piirivalveameti ja äriregistri vahel ning äriregistri roll ja järgnev tegevus).
- Riikidevaheline (e-residenti koduriigi) ärikeeldude info jagamine ning kuvamine ettevõtjaportaalis isiku juurde.
- Muuta majandusaasta aruannete esitamise kohustus reaalselt toimivaks hoovaks sh survestada sisuliste aruannete esitamist, tagada kogutud andmete usaldusväärsus ning masintöödeldavus. Sh kas on võimalik kehtestada piiranguid (milliseid?) e-residentist füüsilisele isikule, kui isik on juhatuse liige äriühingus, mis ei ole aasta jooksul / korduvalt esitanud majandusaasta aruannet ja/või jätnud Maksu- ja Tolliametile esitamata maksudeklaratsioonid?

- Analüüsida e-residentide kohtualluvuse võimalikkust ja vajalikkust Eesti Vabariigis.
- E-residentide tsiviilkohtumenetluses dokumentide kättetoimetamise reeglite muutmine - nt eeldatakse e-posti aadressi õigsust ja sellele edastatud dokumentide kätte saamist, dokumendi vastu võtmata jätmisel ei saa tugineda keelest mitte arusaamisele.
- Eesti äriühingute tegevuse läbipaistvuse suurendamiseks koondatakse ja avaldatakse kõik äriühingutega seotud info (sh maksude deklareerimise ja tasumise jne kohta) ühte portaali, millele on ligipääs ka vähemalt välisriikide õiguskaitseasutustel ja rahapesu regulatsiooni kohustatud isikutel ning võimalusel ka avalikkusel. Lihtsustatakse ja kiirendatakse tegevusi äriühingu poolt andmete ja aruannete esitamata jätmise korral, et aruandekohustuse või andmete esitamise kohustust rikkuvaid äriühinguid ei oleks võimalik jätkuvalt kuritarvitada.
- Materjalidest nähtuvalt on ühinguõiguse revisjoni töörühma seisukoht, et tegelike kasusaajate kohta käiva informatsiooni registris avalikustamine on vastuolus isikuandmete kaitse põhimõtetega. Samuti on revisjoni töörühma hinnangul küsitav tegelike kasusaajate piiramatult avalikustamine äriregistri infosüsteemis RahaPTS § 78 lg 1 järgi, kui direktiivi 2015/849 art 30 lg 5 näeb ette andmete kättesaadavuse vaid õigustatud huvi korral. Palume Justiitsministeeriumil analüüsida ja antud probleemkoha kontekstis võtta arvesse ka e-residentsusega seotud riskide hindamisel kavandatud maandamismeedet, mille kohaselt äriregistri infosüsteemi tegelike kasusaajate osale tuleks omistada õiguslik tähendus, et tagada äritegevuse- ning finantskeskkonna läbipaistvus ning ennetada seda, et Eestis registreeritud ettevõtteid kasutatakse pettuste ja maksukuritegude toimepanemiseks jmt.
- Sisustada RahaPTS § 16 (pankade õigus teha omavahel koostööd ja vahetada teavet).
- Töörühma poolt on tehtud ettepanek loobuda osäühingu miinimumkapitali nõudest. Palume komisjonil ja Justiitsministeeriumil analüüsida miinimumkapitali nõudest loobumise küsimuse juures muuhulgas ka võimalusi e-residentidega seonduvate riskide maandamiseks. Mõistame miinimumkapitali nõude ära jätmisel silmas peetud eesmärki, kuid samas tuleb arvestada ka riskide maandamise vajalikkusega ning eesmärgiga soodustada majanduslikku kvaliteeti. Reaalse plaanitava majandustegevuse ankurdamiseks peaks omakapitali sissemakse olema reaalne. Omakapitali sissemakse peaks olema rahaline ja raha päritolu peab olema dokumentaalselt tõendatud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Sven Pääsukene
valdkonnajuht
Õiguse valdkond

Taimi Grauberg
+372 627 9757, Taimi.Grauberg@eas.ee

